

*Троцюк Ніна Валеріївна,
доцентка кафедри цивільного права і процесу
Юридичного факультету Національного
авіаційного університету,
кандидатка юридичних наук, доцент*

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Одним із головних завдань держави є захист прав дитини, серед яких на першому плані знаходиться забезпечення можливості виховуватися в родинному колі. Адже сім'я є природним середовищем зростання, виховання, соціалізації дитини, становлення її як повноцінної особистості.

Як не прикро, проте слід констатувати, що в Україні з кожним роком зростає кількість дітей, які через різні причини позбавлені батьківської опіки, у зв'язку з чим потребують особливої уваги та захисту з боку держави, а повномасштабне вторгнення РФ на територію України 24 лютого 2022 р. сприяло збільшенню кількості дітей-сиріт, які потребують належного догляду та виховання. Згідно даних, наданих Національною соціальною сервісною службою України у період з 24 лютого 2022 р. по 1 квітня 2023 р. регіональні служби у справах дітей виявили 8512 дітей, які з тих чи інших причин залишилися без батьківського піклування в умовах воєнного часу, з них 1476 дітей стали сиротами у зв'язку з обставинами військової агресії рф проти України [1].

Статус «позбавлений батьківського піклування» за різними формами втрати батьків отримали:

- діти, батьки яких загинули;
- діти, батьки яких перебувають на окупованих територіях чи там, де ведуться бойові дії;
- діти, батьки яких зникли безвісти;
- діти, батьки яких є військовополоненими та перебувають на території держави-агресора;
- діти, батьки яких незаконно ув'язнені російською владою;
- діти, які не отримали документальну підтвердженість факту смерті своїх батьків.

Слід констатувати той факт, що на момент початку війни нормативно-

правові акти щодо влаштування дітей не надавали можливості влаштовувати дітей до сімейних форм виховання, а процедура влаштування дітей під опіку або піклування родичів вимагала такого переліку документів, який в умовах воєнного стану практично нереально було зібрати. З метою врегулювання даної проблеми в Україні було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України від 22 березня 2022 р. № 349 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо захисту прав дітей на період надзвичайного або воєнного стану» [2], яка спростила процедуру влаштування дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування.

Згідно вище зазначеної Постанови, під час дії на території України надзвичайного або воєнного стану діти, які залишилися без батьківського піклування, у тому числі діти, розлучені із сім'єю, тимчасово влаштовуються відповідно до п. 31 «Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини» до функціонуючих прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу на умовах тимчасового влаштування в межах передбаченої граничної чисельності дітей, які можуть бути влаштовані до таких форм виховання [3]. Прийнята Постанова спрощує процедуру подання документів для родичів, які виявили бажання влаштувати дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування, під опіку або піклування.

Кабінет Міністрів України Постановою від 24 травня 2022 р. № 618 «Про внесення зміни до Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей» спростив також механізм передачі дитини, яку тимчасово евакуювали на територію іншої держави, закордонним усиновлювачам. Таким чином, держава забезпечила реалізацію права тимчасово переміщених дітей бути усиновленими.

Варто зазначити також, що держава запустила механізм задля полегшення пошуку інформації та можливостей для усиновлення. ЮНІСЕФ, Міністерство соціальної політики України та Офіс Президента України запустили чат-бот «Дитина не сама», за допомогою якого сім'ї можуть отримати додаткову інформацію про можливість прихистити дитину, стати усиновлювачами або патронатними вихователями.

Також, Міністерством цифрової трансформації у порталі «Дія» запроваджено нову послугу, яка дозволяє зареєструватися кандидатом на усиновлення дитини онлайн, що є свідченням цифровізації сфери усиновлення в Україні.

Позитивно оцінює роботу законодавчих органів державної влади у правовому врегулюванні відносин щодо влаштування вище зазначених категорій дітей до сімейних форм виховання – вчена Г.М. Грабовська, на думку якої, сьогодні дуже важливо, що демократичне правове суспільство піклується про забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, гідними умовами, за яких діти матимуть можливість повною мірою розвивати власні здібності та закласти основу для повноцінного та гармонійного розвитку як у сім'ї, так і в суспільстві загалом [4, с. 109].

Науковець Т.М. Ямненко вважає, що актуальним в Україні залишається питання щодо створення сприятливих умов для розвитку та сімейного

виховання дітей, оскільки від них залежить майбутнє країни [5, с. 126].

Підсумовуючи вище викладене слід зазначити, що для зменшення рівня сирітства в Україні варто проводити інформаційні кампанії на рівні країни, які б заохочували людей до усиновлення, а також запроваджувати додаткові заходи на локальному рівні, які були б спрямовані на роз'яснення громадянам правових та організаційних аспектів влаштування дітей до сімейних форм виховання, зокрема і під час дії правового режиму воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Війна, сирітство і усиновлення: статистика дітей без батьків в Україні. URL: <https://antiraid.com.ua/news/vijna-syrytstvo-i-usynovlennia-statystyka-ditej-bez-batkiv-v-ukraini/>.

2. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо захисту прав дітей на період надзвичайного або воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 березня 2022 р. № 349.

3. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866.

4. Грабовська Г. М., Галатенко К. В. Прийомна сім'я як форма опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування: виклики сьогодення. *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2022. Вип. 2 (63). С. 109.

5. Ямненко Т. М. Захист прав дітей, позбавлених батьківського піклування, з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2022. № 1 (62). С. 126.

Федіна Наталія Василівна,
*доцентка кафедри теорії права, конституційного
та приватного права, факультету № 1 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ,
кандидатка юридичних наук, доцент*

ДОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРАВООХОРОННИМИ ТА ПРАВОЗАХИСНИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток українського суспільства, яке намагалося упродовж багатьох років розбудувати власну державу на засадах гуманізму та